

Latvija ir Eiropas Savienības (ES) dalībvalsts kopš 2004.gada 1.maija. Iestājoties ES Latvija pilnā apmērā izmanto dalībvalstīm paredzētās tiesības, vienlaicīgi uzņemoties arī noteiktus pienākumus. Visām ES dalībvalstīm, tajā skaitā Latvijai, ir juridiski saistoši pienākumi veikt iemaksas kopējā Savienības budžetā. Vienlaicīgi, Latvija noteiktos apmēros, ik gadu saņem finanšu līdzekļus no ES budžeta struktūrfondiem dažādu projektu realizācijai.

LR Finanšu ministrija nodrošina Latvijas iemaksu veikšanu kopējā ES budžetā, kas tiek ieplānoti valsts budžeta apakšprogrammas 41.01.00 “*Iemaksas Eiropas Savienības budžetā*” ietvaros. Finanšu ministrijas pienākumos ir arī ikgadēja iemaksu plānošana budžetā un to savlaicīga pārskatīšana.

Iemaksas ES budžetā

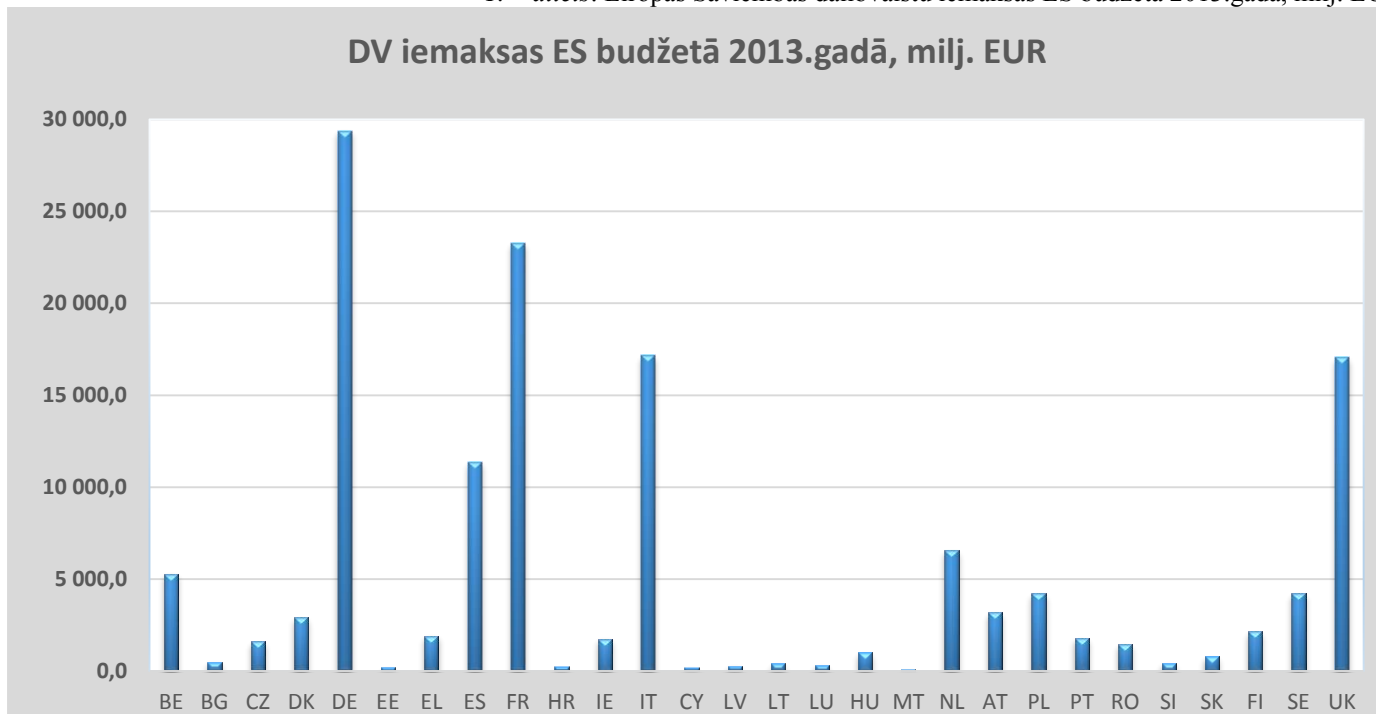
Eiropas Savienības budžeta ieņēmumi veidojas 99% no dalībvalstu iemaksām jeb ES pašu resursiem, papildus gūstot cita veida ieņēmumus 1% apmērā. Citi ieņēmumi ir neliela daļa no kopējiem ienākumiem, kas ir soda naudas, pārpalikumi no iepriekšējā gada budžeta, u.c. Lielāko daļu ES budžeta ieņēmumu veido minētie pašu resursi. Tie tiek dalīti 3 veidos – tradicionālie pašu resursi (TPR), kas ir muitas nodokļa iemaksa un cukura ražošanas nodevas; pievienotās vērtības nodokļa (PVN) resurss un nacionālā kopienākuma (NKI) resurss. Dalībvalstīm bez pašu resursu iemaksām ir jāveic arī t.s. Apvienotās Karalistes korekcijas maksājums (AK korekcija), kas nav pašu resursu veids, bet gan atlaide iemaksām ES budžetā, kuru AK piešķir 1984.gadā.

ES budžetam ir noteikti arī stingri ierobežojumi – ieņēmumiem un izdevumiem ir jābūt līdzsvarotiem, ikgadējā budžeta maksimāli iespējamās izdevumu apmērus nosaka septiņiem gadiem pieņemtais daudzgadu budžeta rāmis (pašreiz Daudzgadu budžeta shēma 2014.-2020.gadam). Kopumā ikgadējais ES budžets sastāda apmēram 1% no visu ES dalībvalstu nacionālā kopienākuma un tā maksimālā robeža ir noteikta 1,24% no ES nacionālā kopienākuma.

Aprēķinus un prognozes iemaksām ES budžetā visām dalībvalstīm sagatavo Eiropas Komisija, pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajām PVN un NKI bāzes prognozēm, muitas nodokļu ieņēmumu prognozēm, un apstiprināto ES ikgadējā budžeta kopapjomu.

2013.gadā **Latvijas** iemaksas ES budžetā sastādīja 269,01 milj. *euro*, kas salīdzinājumā pret kopējo summu, kuru ES dalībvalstīm kopīgi bija jāiemaksā ES budžetā 2013.gadā (139 743,6 milj. *euro*) ir 0,19%. Latvija dalībvalstu sarakstā pēc veiktajām iemaksām ieņem 24. pozīciju.

1. attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu iemaksas ES budžetā 2013.gadā, milj. EUR

ES budžeta izdevumi

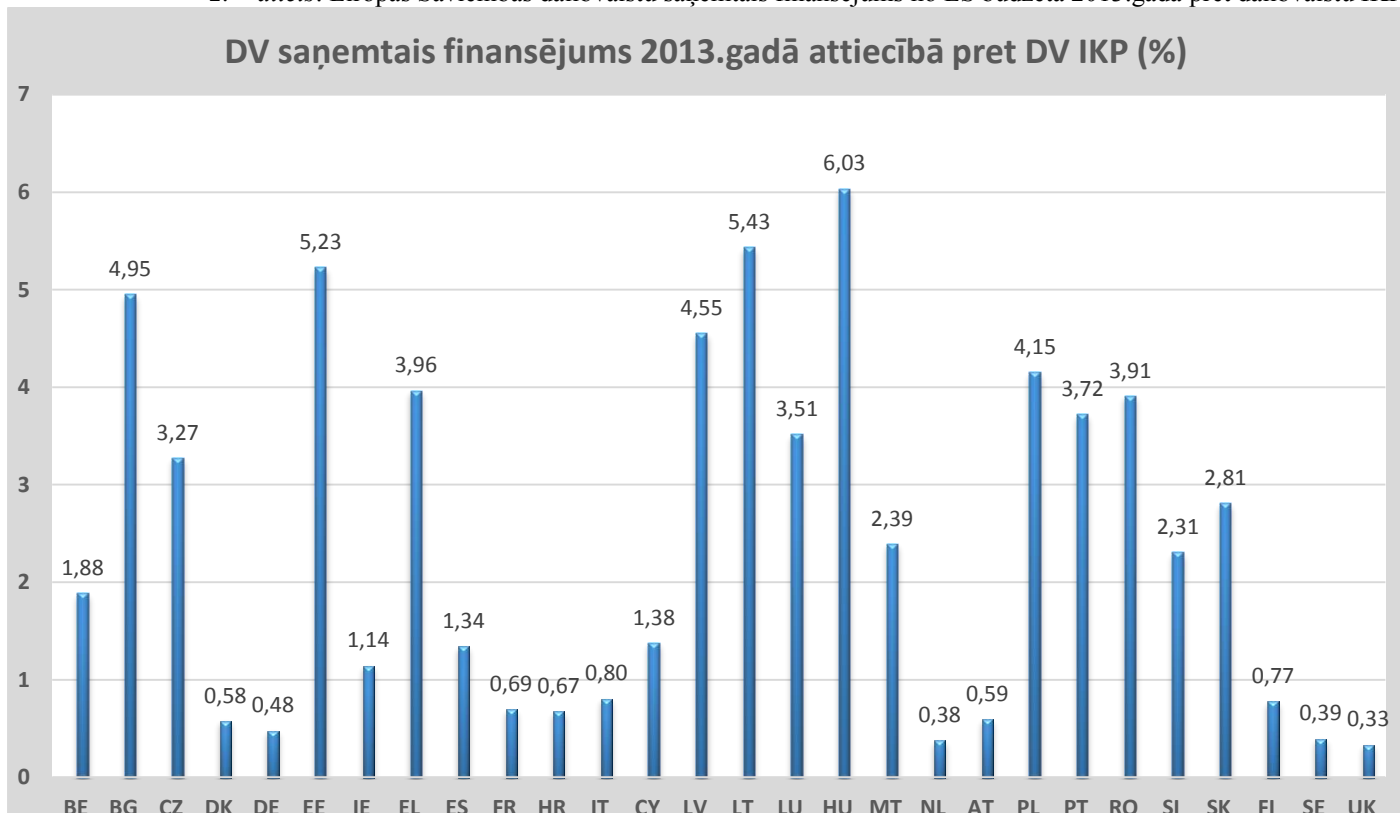
No ES budžeta tiek finansēti visdažādākie darbības virzieni, tādēļ budžeta izdevumu sadaļa tiek strukturēta kategorijās, kuras katra aptver konkrētu nozari un politiku. ES budžeta izdevumi paredzēti izaugsmei un

nodarbinātībai, kohēzijas politikas īstenošanai, dabas resursu saglabāšanai un vadībai, drošības un tiesiskuma virzienam, pilsonības jomai, ES starptautiskajai nozīmei, kā arī ikgadēji tiek paredzēti izdevumi ES darbības administrēšanas nodrošināšanai (ES institūciju darba nodrošināšanai).

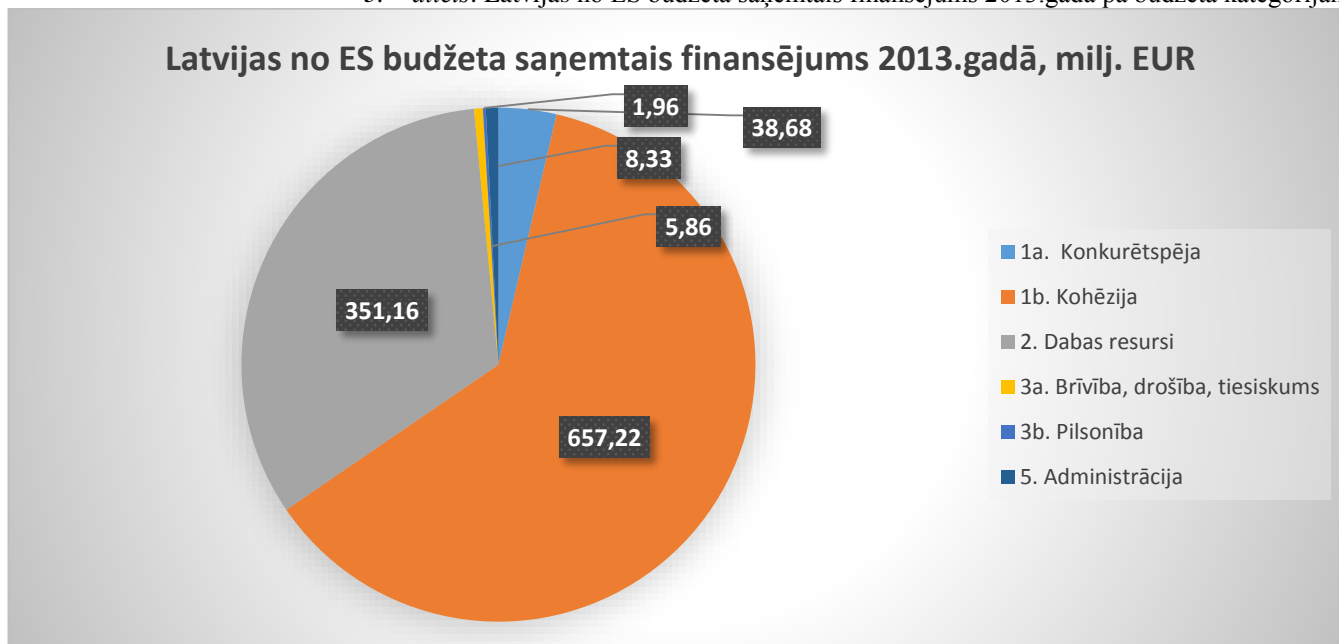
Latvija, kā ES dalībvalsts, saņem attiecīgu finansējumu kopējo politiku ieviešanai. 2013.gadā kopumā no ES struktūrfondi un citiem finanšu instrumentiem Latvija saņēma 1 063,2 milj. *euro*, kas ir 0,8% no kopējiem ES budžeta izdevumiem 134 656,1 milj. *euro* apmērā, kurš izmaksāts dalībvalstīm.

Attiecinot dalībvalstu saņemto finansējumu no ES budžeta pret katras DV iekšzemes kopproduktu, Latvija ierindojas 5.vietā starp visām 28 dalībvalstīm. Procentuāli Latvijas saņemtie līdzekļi no ES budžeta sastāda 4,5% no Latvijas IKP.

2. attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu saņemtais finansējums no ES budžeta 2013.gadā pret dalībvalstu IKP

Ik gadu dalībvalstis realizē projektus un iesniedz EK rēķinus apmaksai, lai saņemtu finansējumu, kurš izlietojums ES politiku īstenošanai. 2013.gadā ikgadējo rēķinu apmaksai Latvija lielāko summu jeb 657,22 milj. *euro* saņēmusi 1b budžeta izdevumu apakš kategorijā *Kohēzija izaugsmei un nodarbinātībai*. Tā ietver lielākās ES finansētās programmas kā Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), Eiropas Sociālo fondu (ESF) un Kohēzijas fondu (KF). Otra lielākā budžeta izdevumu kategorija, kuras ietvaros Latvija saņem finanšu līdzekļus un 2013.gadā EK veikusi rēķinu apmaksu 351,16 milj. *euro* apmērā, ir budžeta izdevumu kategorija *Dabas resursu saglabāšana un vadība*. Šajā izdevumu kategorijā Latvija, tāpat kā citas dalībvalstis realizē projektus saņemot līdzfinansējumu Kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanai no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF), Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF). Tādu zinātnes projektu īstenošanai kā 7. ietvara programma pētniecībā un Mūža izglītības programma zem budžeta izdevumu kategorijas *Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai*, Latvija 2013.finanšu gadā saņēmusi līdzfinansējumu 38,68 milj. *euro* apmērā. Mazākos apmēros saņemts līdzfinansējums arī migrācijas politikas, kultūras, jauniešu izglītības un civilās aizsardzības politikas ieviešanai, īstenojot projektus un iesniedzot rēķinus apmaksai budžeta izdevumu apakš kategorijā *Brīvība, drošība, tiesiskums* un apakš kategorijā *Pilsonība*, attiecīgi, 1,96 milj. *euro* un 5,86 milj. *euro* apmērā.

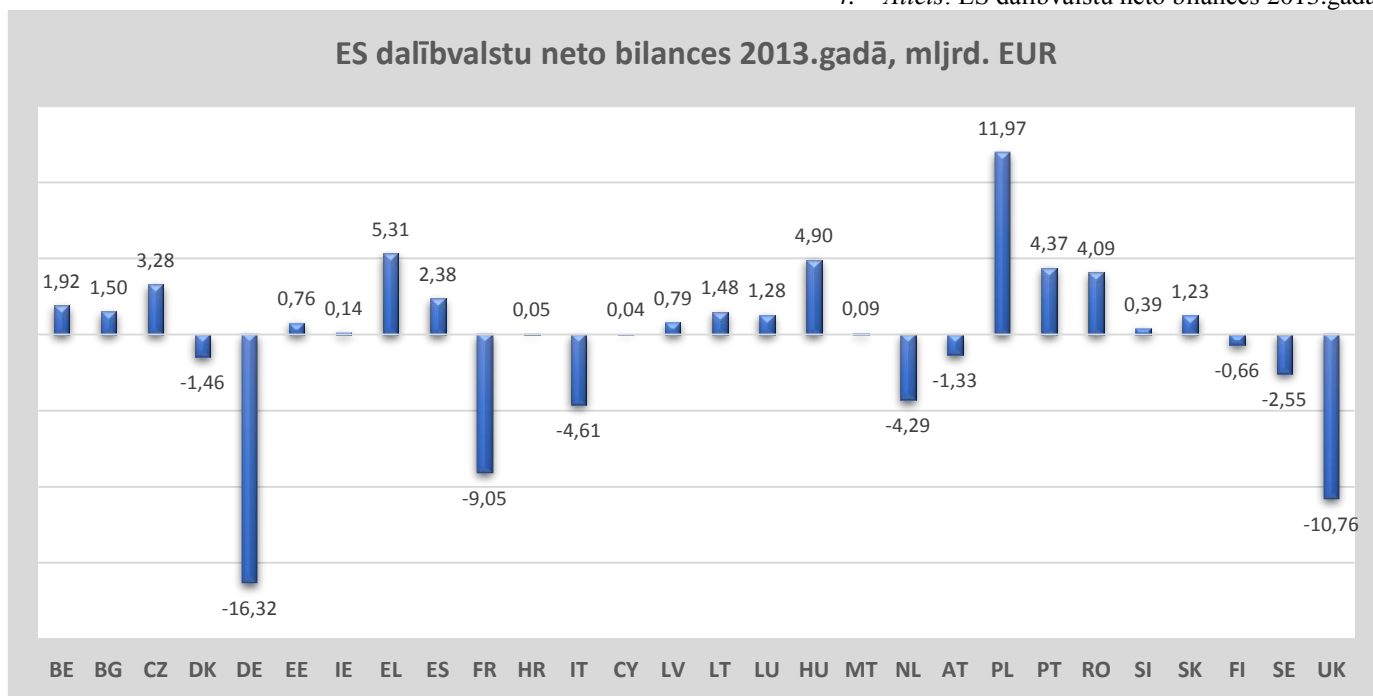

Neto bilance

Neto bilance ir rādītājs jeb starpība starp ES dalībvalstu iemaksāto līdzekļu apjomu ES budžetā un saņemto līdzekļu apjomu no ES budžeta. Starpība starp veiktajām iemaksām un saņemto finansējumu no ES budžeta strukturē dalībvalstīs neto saņēmējvalstīs un neto maksātājvalstīs.

4.attēlā redzams, ka 2013.gada periodā lielāko līdzfinansējuma apjomu ES finansēto programmu un projektu rēķinu apmaksai saņēmusi Polija, Spānija, Ungārija, Portugāle, Rumānija un Čehija. Savukārt, lielākās iemaksas 2013.gadā ES budžetā veikušas Vācija, Apvienotā Karaliste, Francija, Itālija un Nīderlande. **Latvijas** neto bilance ikgadēji ir pozitīva, konkrēti 2013.gadam sastādot 0,79 mljrd. *euro*, jo šajā periodā Latvija iemaksājusi Savienības budžetā 269,01 milj. *euro*, savukārt, saņēmusi dažādos finanšu instrumentos kārtējā gada laikā 1 063,21 milj. *euro*.

4. Attēls: ES dalībvalstu neto bilances 2013.gadam

Izsakot neto bilanci iemaksātājās un saņemtājās *euro* vienībās, Latvija 2013.gadā par katru iemaksāto *euro* ES budžetā pretī ir saņēmusi vidēji 4 *euro*. Kā redzams 5.attēlā lielākās neto maksātājvalstīs par katru iemaksāto *euro* pretī saņem mazāko daļu no tā jeb 0,35-0,44 *euro* centus. Savukārt, lielāko neto saņēmējvalstu iemaksāto un saņemto *euro* attiecība svārstās no 3-4 *euro* par katru iemaksāto valūtas vienību.

5. Attēls: ES dalībvalstu saņemtā finansējuma apjoms uz 1 iemaksāto *euro* vienību 2013.gadā

